

La truja

(ALDC, VI, 1407. La truja)

Els significants més importants per a la ‘femella del porc’ són *truja*, *verra*, *bacona*, *tocina*, *gorrina* i *cerda*. *Truja* prové del baix llatí TROIA, que podria procedir d’una base cèltica *TRÖGĬĀ, segons proposta del DECat, que rebutja dues altres teories: 1) *troia* < **porcus de Troia* < *porcus troianus* ‘porc farcit de petites peces de caça, com la truja rodejada dels porcellins’ (idea ja present en Ménage, s. XVII); 2) *tru...* *tru*, manera de cridar el porc (Sainéan, que tenia una obsessió per a explicar etimologies d’animals apel·lant al crit que es fa perquè s’acostin); així, doncs, TROIA va donar *truia* 102, 106, 108, que, articulada amb una [j] oclusiva, degué passar a *tru[dʒ]a* 74-82, 154, 157, que, desafricada, esdevingué *tru[ʒ]a* i, amb segregació de iod, *tru[jʒ]a* 145, 146, 148; *trujo* 23 n’és el *m*. *Verra* és el *f*. de *verro* (< VĒRREM, cf. mapa 802), com *bacona* ho és de *bacó*, *tocina*, de *tocino* (var. *tocina de cria* 143), *gorrina*, de *gorrí* (var. *gorrina de cria* 137, 142), *cerda*, de *cerdo* (var. *cerda paridora* 190), *cotxina* 174, 179, 182, de *cotxino*,

marrana 29, 157, 188, de *marrano*, *porcastra* 82, de *porcastre*, *xinona* 100, de *xinon*, *llitona* (de *cria*) 94, de *lliton* i *porca* 99, 160, 174, 177, de *porc* (veg. mapa 868). Altres mots més locals: *gotxa* 65 (< **cotxa*), basat en el crit *cotx* per a cridar el porc; *llavora* 30 és una feminització de (*truja de*) *llavor* ‘de cria’, com *llaona* 31 ho és de (*truja de*) *llaó* (< *llavó*, amb pèrdua de [β]); *xona* 1 (pron. x[u]na) sembla un der. de *eixonar* (< EXÜNDARE ‘escampar, espargir’ → ‘llevar el líquid’); l’alg. *sua* 85 és un manlleu al logudorès, *f*. de *sue* (< SUEM).

Des del punt de vista areal, *truja* ocupa el bal., el val. sept. i gran part del cat. or., mentre que *verra* s’estén pel sud del cat. central i gran part del nord-occ., compartint el mot amb *tocina* i *gorrina*. El val. es divideix en tres àrees: *cerda*, al sud; *bacona*, al centre, i *truja*, al nord, que manté el mot genuí enfront dels altres dos, producte d’interferència. Són mots normatius *truja*, *verra*, *porca*, des del DOrt, 1917; *bacona*, des del DG₁, 1932.

